Галимҗан Ибраһимов

Тормыш һәм иҗат юлы

Викторина

Кроссворд

«Алмачуар» хикәясе

Галимҗан Ибраһимов –

язучы,
галим, остаз,
педагог, этнограф,
тарихчы, тәнкыйтьче,
тел белгече, әдәбиятчы,
драматург, тәрҗемәче,
революционер, сәнгать белгече,
дәүләт эшлеклесе,
дәреслекләр авторы,
публицист-журналист.

“Яшисе, мең, миллион ел яшисе килә. Ләкин кызганыч тән яшәве белән түгел, матур, изге, бөек яшәү белән яшисе килә”.

Г.Ибраһимов

Галимҗан Ибраһимовның тормыш һәм иҗат юлы.

Галимҗан Ибраһимов 1887 нче елның 12 нче мартында Башкортстанның Авыргазы районы Солтанморат авылында туган. Ул авыл бик матур урынга – су буена утырган. Аның елгалары, тугайлары, урманы, таш-таулары теләсә кемнең күңелен үзенә җәлеп итәрлек. Солтанморат авылы утырган елга буе кечкенә Галимҗанның иң яраткан урыны була. Ул, үзенең иптәшләре белән бергә, шул елганың төрле урыннарында су коена, балык тота, яшел үләнле болыннарында уйный. Тау араларында, урманнарда йөрергә ярата.

Бу хакта Г.Ибраһимовның туганы (аталары бертуган) М.Ибраһимов: „Бу җирләрнең сихри матурлыгы Галимҗанны нечкә күңелле итеп үстермәдеме икән?” – ди.

Г.Ибраһимовның ата-аналары укыган кешеләр була. Ул үзенең ата-аналарын, бигрәк тә әнисен, бик сагынып, җылы хисләр белән искә ала.

- Әнием бик миһербанлы, эшчән, кунакчыл кеше иде. Без аны бик ярата идек. Ләкин бик кызганыч, иртә үлеп китте, – ди ул.

Аның әтисе Гыйрфан абзый ачык фикерле кеше була. Балаларын укытуга зур игътибар бирә.

Ул ат чабыштыруны бик ярата. Үзе дә чабышкы атлар асрый.

-Атлар ярату миңа әтидән күчкән булса кирәк. „Алмачуар” дигән хикәям үз тормышымнан алып язылган дисәм дә була. Әти безне бик иркәли иде, дип әйтә алмыйм. Андый кеше түгел иде. Шулай да ул безне кеше итәргә тырышты. Заманы өчен үз даирәсендә алдынгы кеше иде. Шуңа күрә, указын кайтарып, муллалыгын ташлады, гомеренең соңгы көннәренә чаклы гади крестьян булып үткәрде, – ди язучы.

Галимҗан башта үзенең туган авылы Солтанморатта укый, 3 класслы башлангыч рус мәктәбенә дә йөри.

Бер елны Гыйрфан абзый Шакирҗан белән Галимҗанны Оренбургка алып китә. Анда баргач, Галимҗанны кадим мәдрәсәгә – Вәли мулла мәдрәсәсенә урнаштыра. Соңга таба Галимҗан андагы укыту тәртипләре белән килешә алмый. Җиде ел укыганна соң, аны мәдрәсәдән куалар. Аннары ул Уфага китә һәм „Галия” мәдрәсәсенә укырга керә. Монда ул шәкертләр хәрәкәтендә актив катнаша. 1909 нчы елда мәдрәсәне ташлап чыгып китә. Белемен күтәрү һәм әдәби эш белән шөгыльләнү өчен Казанга килә. Шул еллардан алып ул иҗади эшкә керешә.

„Зәки шәкертнең мәдрәсәдән куылуы” дигән беренче хикәясен (1907), „Татар хатыны ниләр күрми” повестен (1909), 1910-1911 нче елларда „Диңгездә”, „Йөз ел элек”, „Карак мулла” кебек хикәяләрен яза. 1912-1914 нче елларда „Карт ялчы”, „Көтүчеләр”, „Табигать балалары” һ.б. бик күп әсәрләрен иҗат итә. Аннан соң „Кызыл чәчәкләр”, „Казакъ кызы”, „Тирән тамырлар” кебек күренекле әсәрләре бер-бер артлы дөнья күрә.

Көчәеп киткән үпкә авыруы аркасында, ул озак вакытлар Кырымда яшәргә мәҗбүр була. 1938 нче елда Казанда үлә.

Галимҗан Ибраһимовның туган авылы - Солтанморат

Галимҗан һәм Шакирҗан Ибраһимовлар Шаһит Әхмәдиев белән (Казан, 1910нчы ел)

Галимҗан Ибраһимов (Киев, 1913нче ел)

“Галия” мәдрәсәсе мөгаллимнәре

(Утырып төшкәннәрдән сулдан икенчесе – Г. Ибраһимов. Уфа, 1916нчы ел)

Татар телен укытырга өйрәнүчеләр

Икенче рәттә сулдан өченче – Галимҗан Ибраһимов (Уфа, 1917нче ел)

Галимҗан Ибраһимов Колчак армиясе тылыннан олаучы буларак кайтып килә

(Җәй, 1919нчы ел)

Казан шәһәренең Мөштәри урамындагы бу йортта 1925-1927нче елларда Г.Ибраһимов яшәгән

Галимҗан Ибраһимов Шаһит Әхмәдиев белән (Ялта, 1928нче ел)

Галимҗан Ибраһимов татар язучылары һәм мәдәният хезмәткәрләре арасында (1929)

Галимҗан Ибраһимовның тормыш иптәше Өммегөлсем Мөхәммәдова улы Рөстәм белән

(Ялта, 1929нчы ел)

Галимҗан Ибраһимов

Галимҗан Ибраһимов – язучы һәм галим

Бакый Урманче эше,
1963нче ел

Галимҗан Ибраһимов – язучы һәм галим

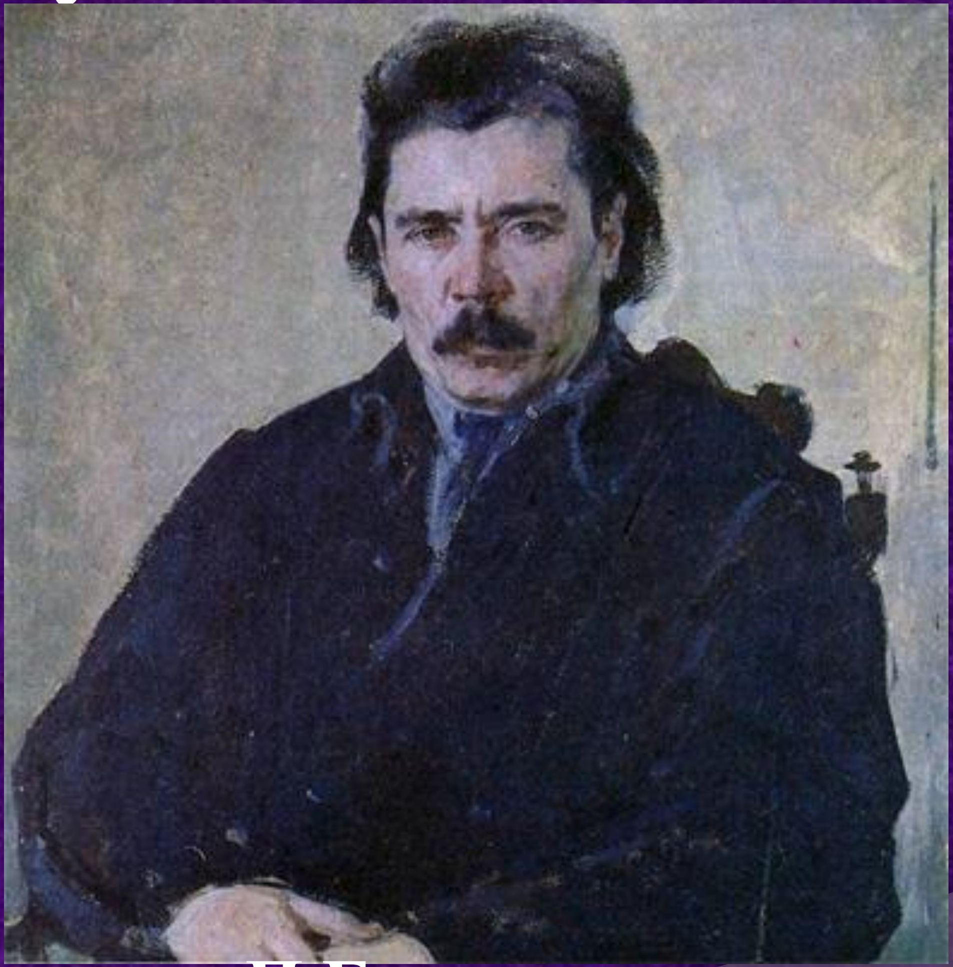

П.Беньков эше,
1926нчы ел

Казан шәһәрендә Галимҗан Ибраһимов проспекты

Башкортстанның Авыргазы районы Солтанморат авылында Г.Ибраһимов музее

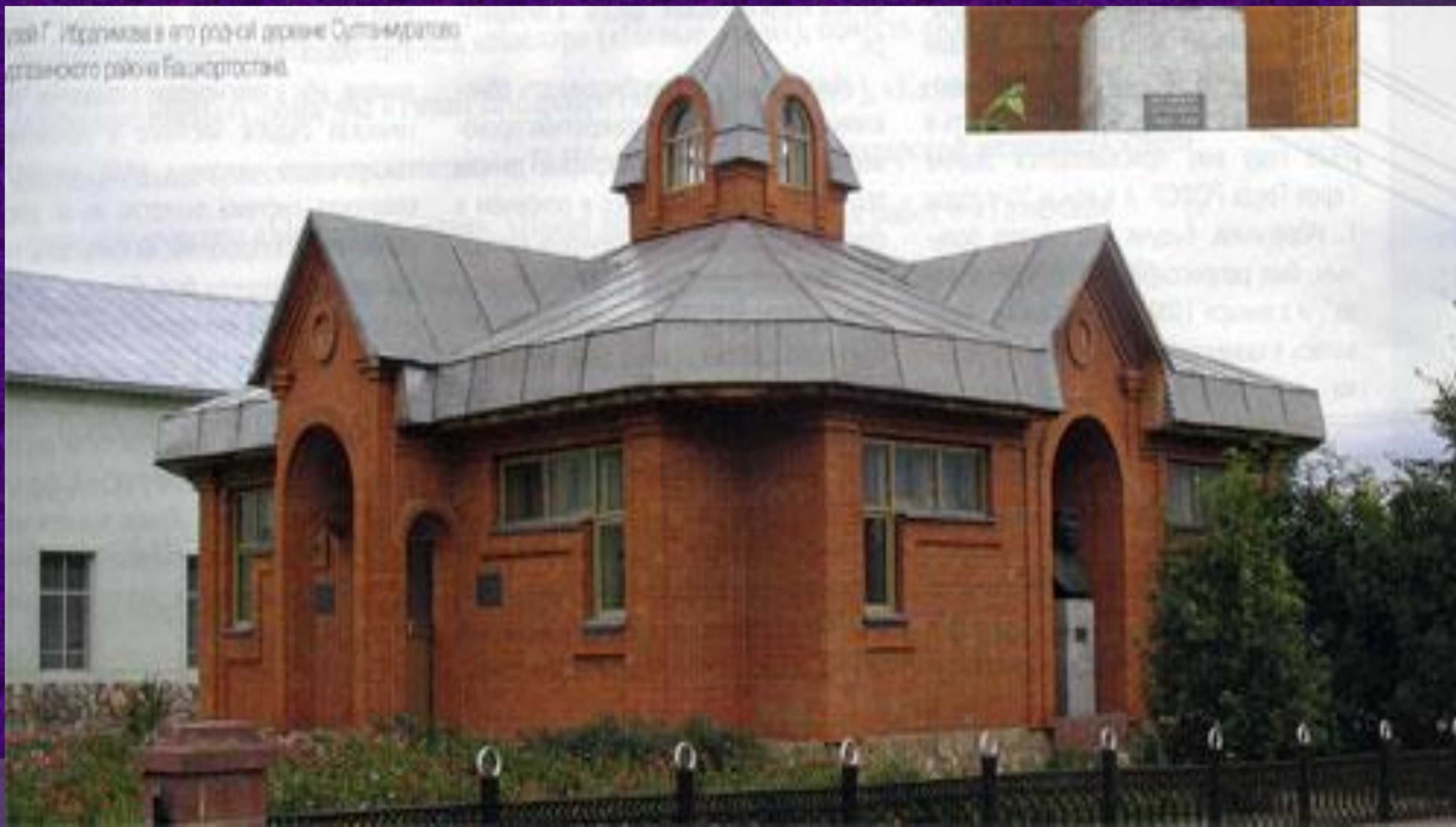

“Тирән тамырлар”дан күренешләр

“Татар хатыныниләр күрми”дән күренешләр

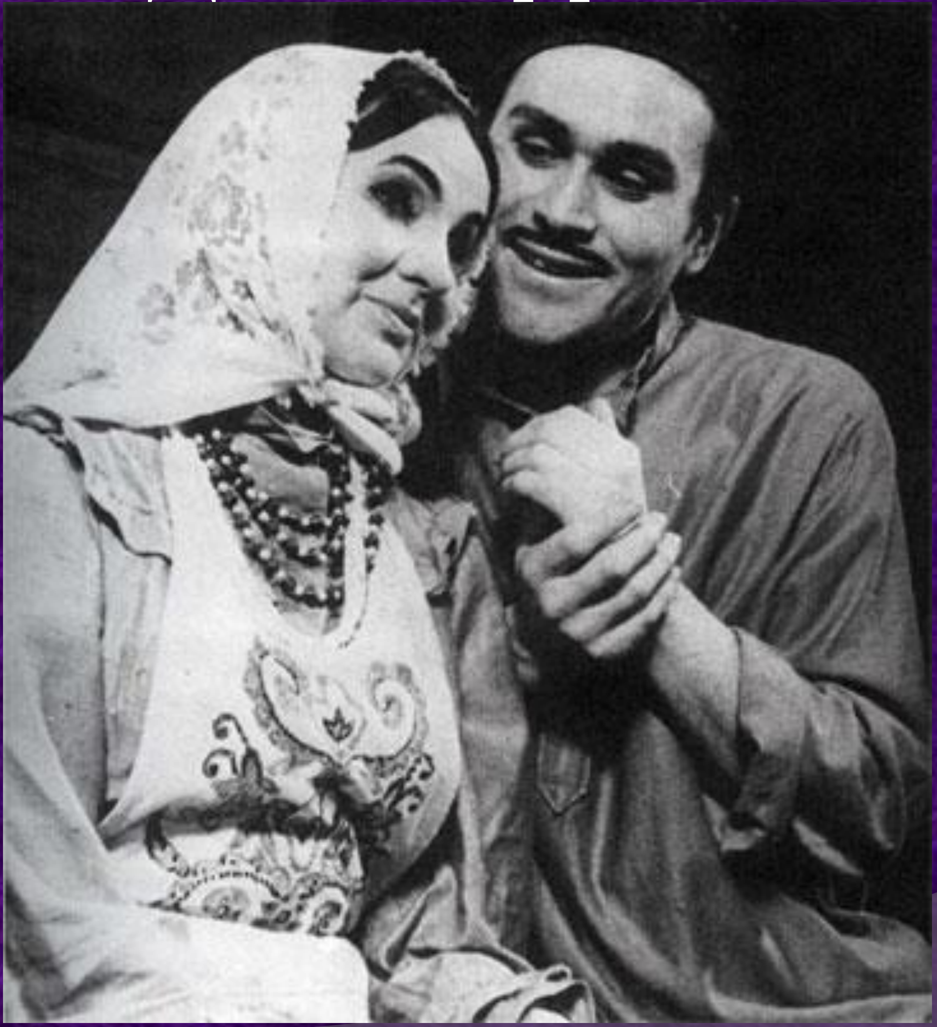

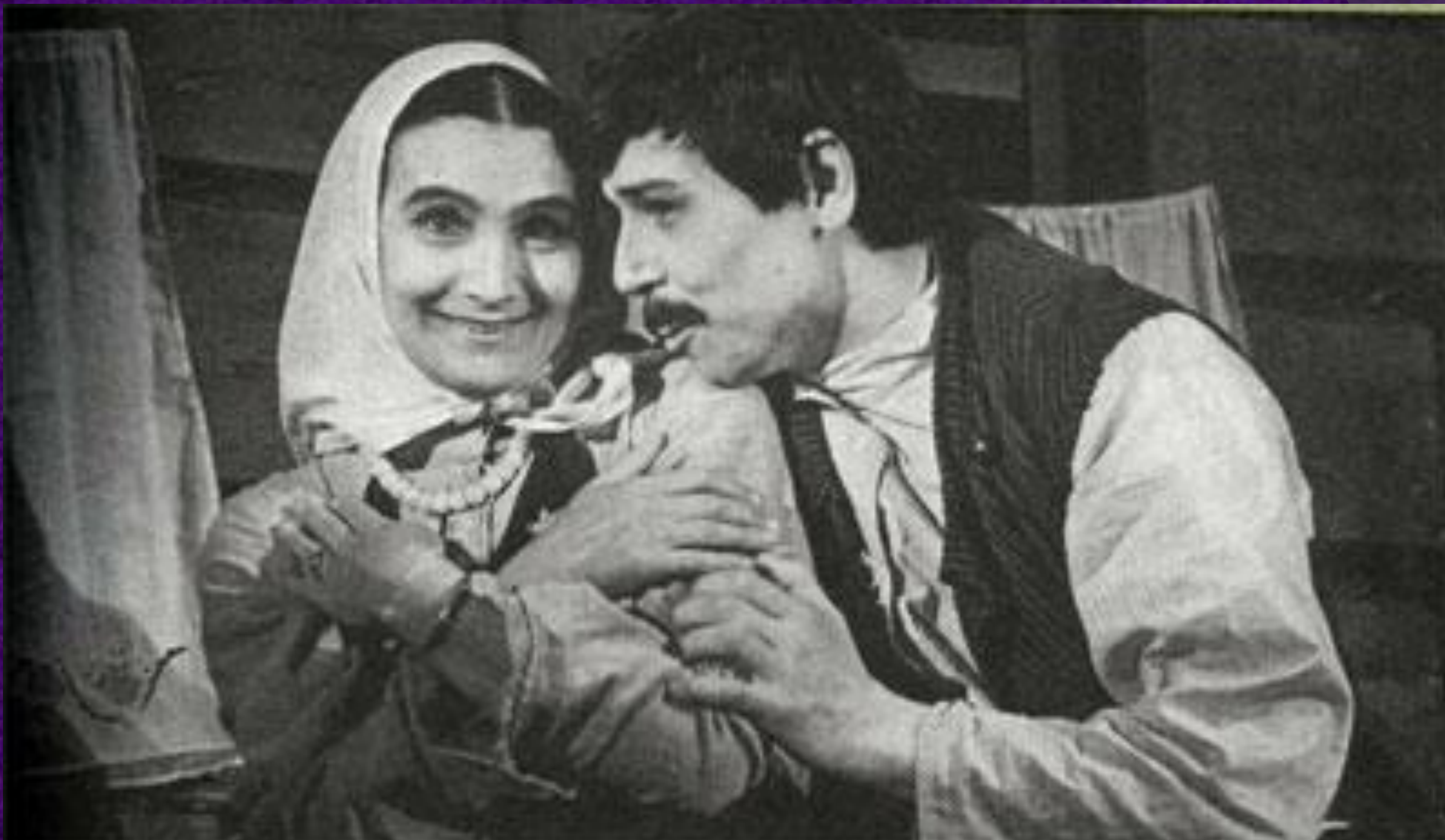

Галимҗан Ибраһимовка багышланган викторина

1.Г. Ибраһимов кайчан һәм кайда туган?

2.Аның матбугатта чыккан беренче әсәре нинди?

3.Г. Ибраһимов кайсы елларда Уфадагы ,,Галия" мәдрәсәсендә укый һәм укыта?

4.Танылган шәхесләрдән кемнәр ,,Галия" мәдрәсәсендә Г.Ибраһимовтан белем алганнар?

5.Күренекле язучының беренче романы ничек дип атала?

6.,,Яз башы" хикәясендәге Салих исемле унбер яшьлек шәкерт образының прототибы кем?

7.Әдипнең нинди пьесасы 1920 нче елда Татар дәүләт академия театры сәхнәсендә куела?

8.„Кызыл чәчәкләр” хикәясенең төп геройлары кемнәр?

9„Көтүчеләр” хикәясендәге төп геройның исеме ничек?

10.Г.Ибраһимовның нинди романнарын беләсез?

11.Г Тукай премиясе лауреаты Хәсән Туфанның нинди шигырьләре Г.Ибраһимовка багышланган?

12.Г.Ибраһимов татар телендә Казанда чыккан нинди журналларның оештыручысы һәм беренче редакторы булган?

13.Г.Ибраһимов татар тарихчыларыннан кемне „Бөек остазыбыз, таңыбызның чулпаны” дип бәяләгән?

14.Кайсы татар язучысы: „ Габдулла Тукай татар халкына поэзияне ачкан булса, Галимҗан Ибраһимов аның прозасын ачты”, – дигән?

15.Г.Ибраһимов иҗаты буенча кайсы татар галиме һәм дәүләт эшлеклесе татар һәм рус телләрендә монографияләр язган, докторлык диссертациясе яклаган?

16.Галимҗан Ибраһимовның нинди псевдонимнары булган?

17.Әдип мәктәпләрне, югары уку йортларын яңа нигезгә кую буенча нинди эшләр башкарган?

18.Язучының исемен мәңгеләштерү максатында нинди чаралар күрелгән?

Кроссворд “Галимҗан Ибраһимовны беләсезме?”

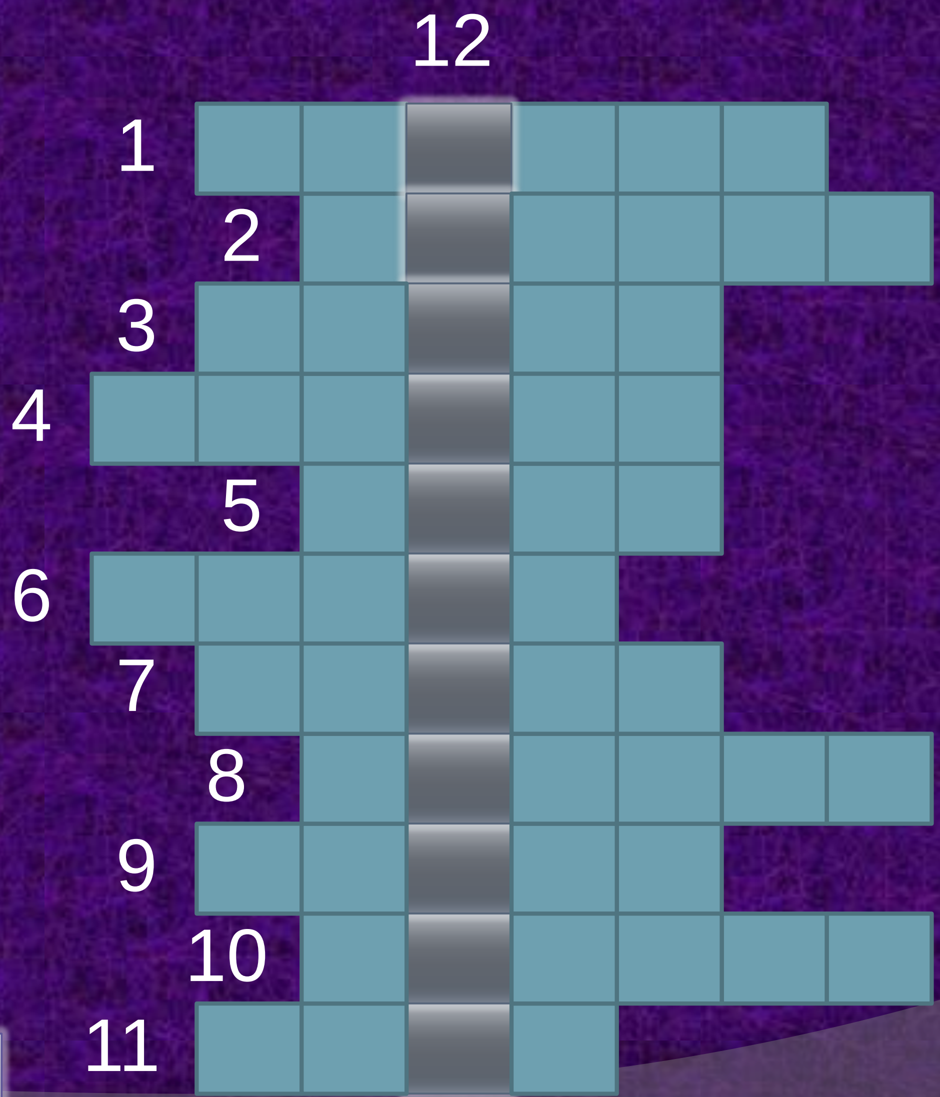

Сораулары:

1.Г.Ибраһимовның әнисенең исеме.

2.„Кызыл чәчәкләр”дәге биш дусның берсе.

3.Г.Ибраһимов эшләгән мәдрәсә.

4.„Казакъ кызы”ндагы персонаж.

5.„Кызыл чәчәкләр”дәге биш дусның берсе.

6.„Адәмнәр” повестендагы малай.

7.„Карак мулла” әсәренең төп герое.

8.„Яшь йөрәкләр”дәге яңалык каһарманы.

9.„Татар хатыны ниләр күрми”дә Гөлбануның әтисе.

10.Г.Ибраһимовның замандашы, шагыйрь, язучы.

11.Г.Ибраһимов яшәгән шәһәр.

12Вертикаль буенча Г.Ибраһимовның туган авылы исеме чыгарга тиеш.

1. Г.Ибраһимовның әнисенең исеме.

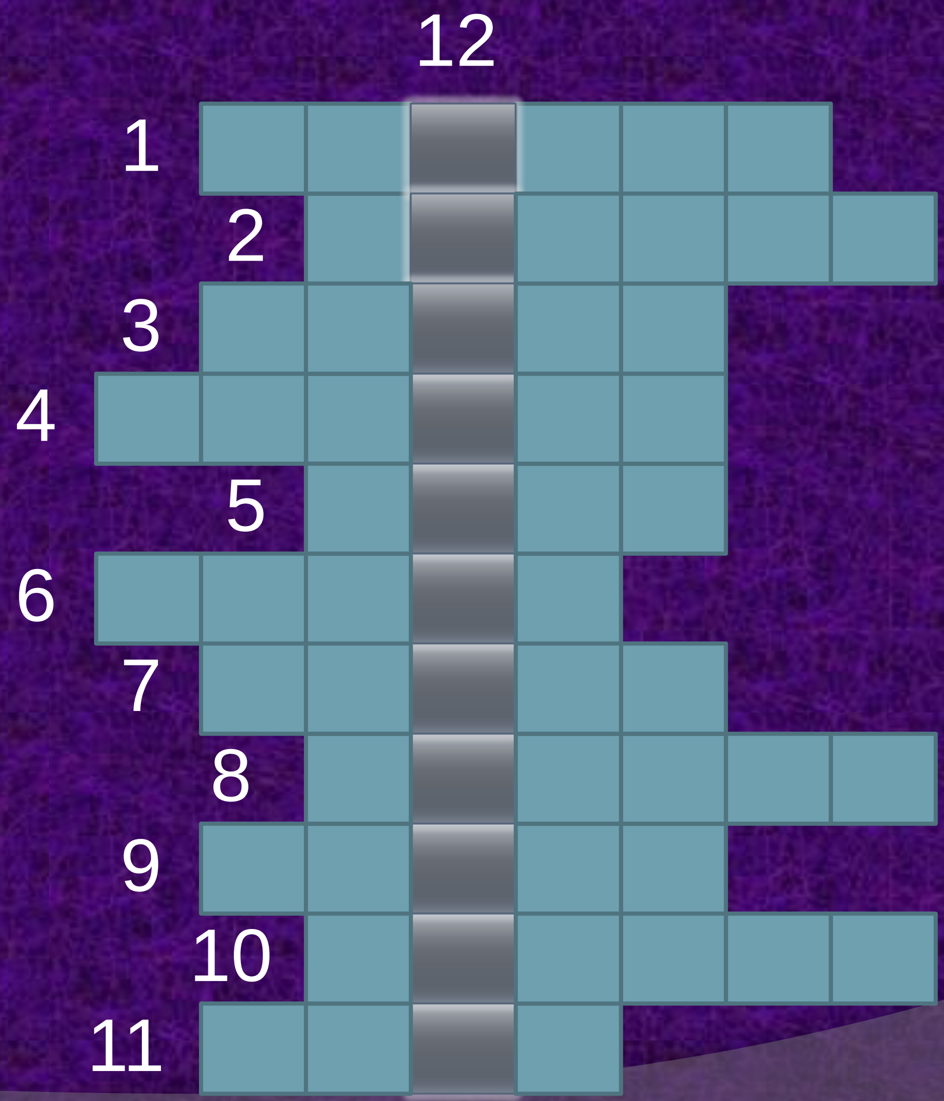

Җавап

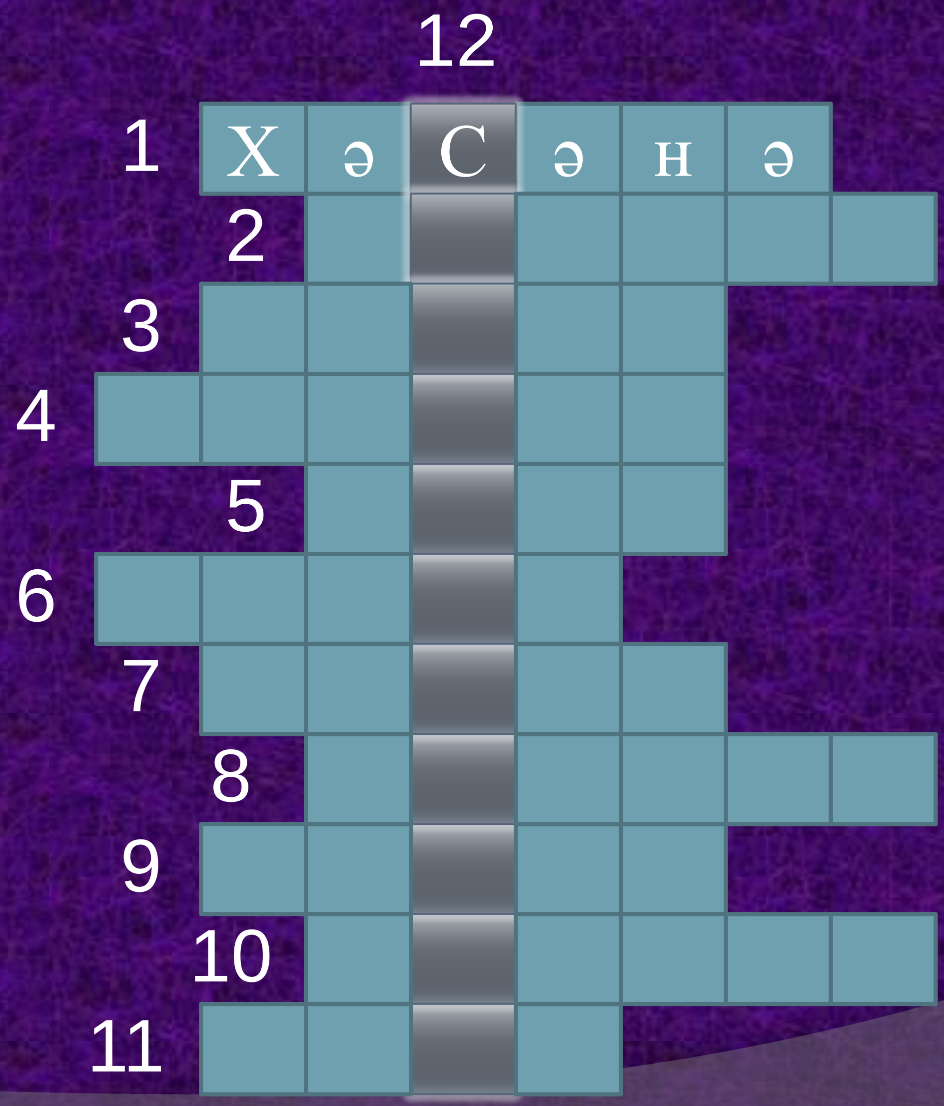

2.„Кызыл чәчәкләр”дәге биш дусның берсе.

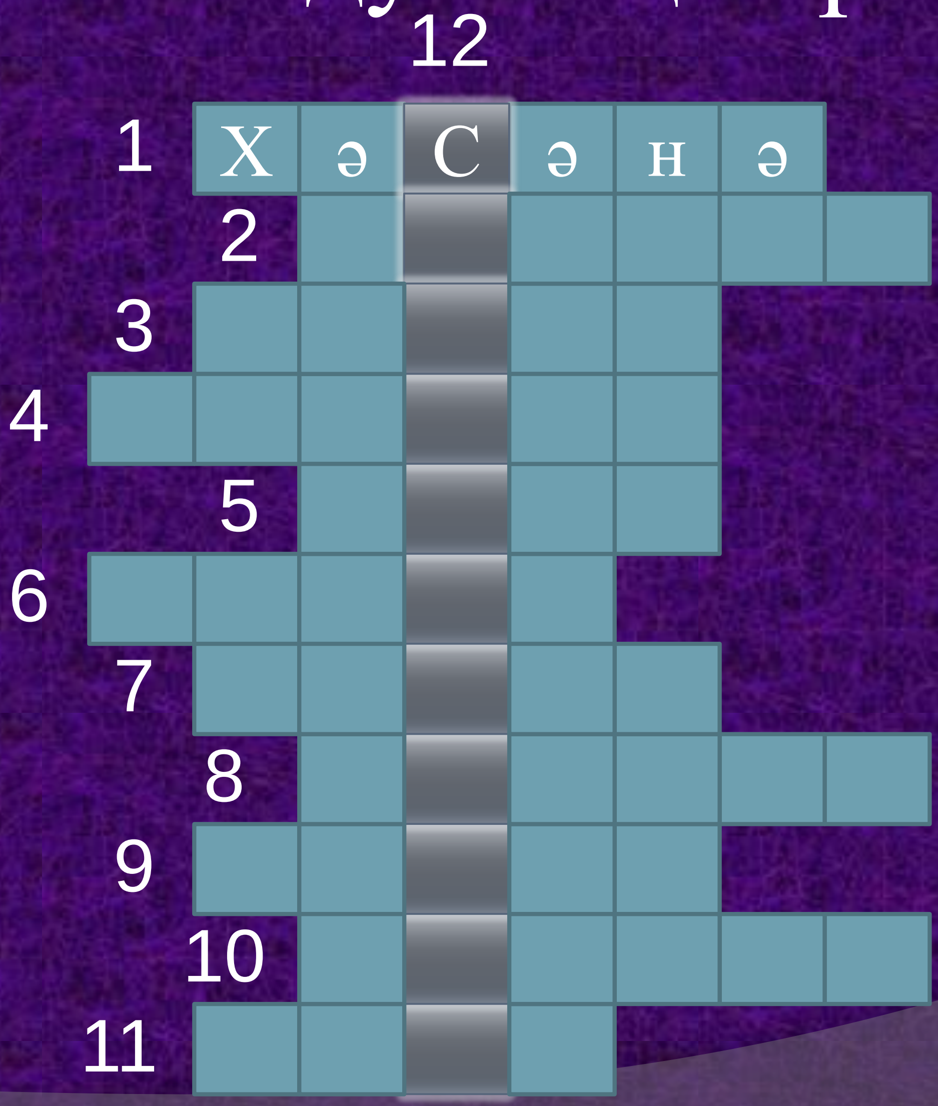

Җавап

				12				
	1	Х	ә	С	ә	н	ә	
		2	С	о	л	т	а	н
	3							
4								
		5						
6								
	7							
		8						
	9							
		10						
	11							

3. Г.Ибраһимов эшләгән мәдрәсә.

				12				
	1	Х	ә	С	ә	н	ә	
		2	С	о	л	т	а	н
	3							
4								
		5						
6								
	7							
		8						
	9							
		10						
	11							

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								

4. ,,Казакъ кызы”ндагы персонаж.

				12				
	1	Х	ә	С	ә	н	ә	
		2	С	о	л	т	а	н
	3	Г	а	л	и	я		
4								
		5						
6								
	7							
		8						
	9							
		10						
	11							

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								

5. ,,Кызыл чәчәкләр”дәге биш дусның берсе.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6								
7								
8								
9								
10								
11								

6. ,,Адәмнәр” повестендагы малай.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6								
7								
8								
9								
10								
11								

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7								
8								
9								
10								
11								

7. ,,Карак мулла” әсәренең төп герое.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7								
8								
9								
10								
11								

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8								
9								
10								
11								

8. ,,Яшь йөрәкләр”дәге яңалык каһарманы.

				12				
		1	Х	ә	С	ә	н	ә
		2	С	о	л	т	а	н
	3	Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
		5	Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
	7	Т	и	м	р	и		
		8						
	9							
		10						
	11							

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9								
10								
11								

9. ,,Татар хатыны ниләр күрми”дә Гөлбанунуң әтисе.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9								
10								
11								

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9		Н	у	р	ы	й		
10								
11								

10. Г.Ибраһимовның замандашы, шагыйрь, язучы.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9		Н	у	р	ы	й		
10								
11								

Җавап

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9		Н	у	р	ы	й		
10			Г	а	ф	у	р	и
11								

11. Г.Ибраһимов яшәгән шәһәр.

				12				
1		Х	ә	С	ә	н	ә	
2			С	о	л	т	а	н
3		Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
5			Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
7		Т	и	м	р	и		
8			Г	о	с	м	а	н
9		Н	у	р	ы	й		
10			Г	а	ф	у	р	и
11								

Җавап

				12				
	1	Х	ә	С	ә	н	ә	
		2	С	о	л	т	а	н
	3	Г	а	л	и	я		
4	К	а	л	т	а	й		
		5	Г	а	л	и		
6	З	ә	й	н	и			
	7	Т	и	м	р	и		
		8	Г	о	с	м	а	н
	9	Н	у	р	ы	й		
		10	Г	а	ф	у	р	и
	11	Я	л	т	а			

Презентациянең авторы:

ТР Арча муниципаль районы «Арча 6 нчы урта гомуми белем мәктәбе» МБГБУнең татар теле һәм әдәбияты укытучысы

Газизова Эльмира Илгиз кызы